



---

# ER FRYGTEN FOR *KINA* VORES ENESTE HÅB?



---

Man siger, at håbet er lysegrønt, men i det 21. århundrede er håbet rødt som riget i midten. Mens optimismen vinder frem i Asien med Kina som bannerfører, er Vesten ramt af frygt, og det forplanter sig negativt til uddannelsessystemet. Er **positive følelser** hemmeligheden bag, at asiatiske lande stormer frem i internationale undersøgelser som PISA?

Af CAMILLA MEHLSSEN



**H**vordan siger man kaffe på kinesisk?” spørger 13-årige Simone. “Det hedder ‘kā fēi;’” svarer Xiao Ju Wu. De 16 elever fra 7.D gentager efter læreren: ”kā fēi”. Flere griner. Det lyder sjovt og ikke rigtig kinesisk. På tavlen står der kinesiske skrifttegn. Xiao Ju Wu læser langsomt op: ‘zhā’, ‘chā’, ‘shā’. Eleverne gentager. Det er svært at høre den lille forskel i udtalen, men eleverne skal lære det, for i næste uge skal de bestå en test. På hver side af tavlen hænger et flag – til venstre dannebrog, til højre det kinesiske røde flag med fem gule stjerner.

Xiao Ju Wu underviser 7.D i det nyoprettede Confucius Classroom på Niels Steensens Gymnasium i København. Skolen, som består af grundskole fra 6. klasse og gymnasium, er på mange måder forløber for kinesiskundervisning i Danmark. Siden 2006 har kinesisk været et obligatorisk fag for alle elever i grundskolen, ingen andre steder i Danmark undervises så mange elever i kinesisk, og i 2010 godkendte undervisningsminister Tina Nedergaard faget som fortsættersprog i gymnasiet.

### Kinesisk vinder frem

Dorthe Enger er rektor på Niels Steensens Gymnasium, og hun har været med til at indføre kinesisk som obligatorisk fag i 2006. I begyndelsen var der en vis skepsis, men den fortog sig hurtigt, og i dag er kinesisk en attraktion for skolen, forklarer hun. Hvorfor skal kinesisk på skoleskemaet?

”Vi vil gerne præge vores elever til at blive globale borgere og give dem nogle kompetencer, så de kan få et godt liv og klare sig selv. Og her mener vi, at kinesisk er vigtigt.”

Dorthe Enger er langtfra alene om det synspunkt. Sidst i 2010 udtalte undervisningsminister Tina Nedergaard (V), at folkeskolen skal tage konsekvensen af, at Kina kan blive et af Danmarks største eksportmarkeder, og gøre kinesisk til et fag på linje med fransk og tysk. Dansk

“Lige nu retter vi håbet mod Asien. Det er også derfor, gymnasier **satser på kinesisk**. Vi kunne også have satset på at lære arabisk. De arabiske lande er et vigtigt marked for Danmark, og vi har mange arabisktalende i danske skoler, men *håbet om fremtiden sættes ensidigt til Østasien.*”

Lektor **Dorthe Staunæs**

Industri, Kommunernes Landsforening og oppositionen bakkede samstemmende op om ministerens forslag. Kigger man nogle år frem, tyder meget da også på, at flere skoler og gymnasier vil udbyde kinesisk som 2. fremmedsprog efter engelsk. Som Dorthe Enger siger:

“Jeg er ikke profet eller spåkone, men vi ser, at når sprogene bliver nødvendige for at handle, så kommer de i skolerne. Hvorfor fik vi ellers fransk, tysk og engelsk og i gamle dage latin? Det er selvfølgelig, fordi det er redskaber, der er nødvendige for at overleve. Hvis Kina stadig ligger i frontlinjen og ikke bliver overhalet af Brasilien, Indien eller de arabiske lande, så bliver det kinesisk, som vi skal lære.”

### Følelser styrer uddannelsesdebatten

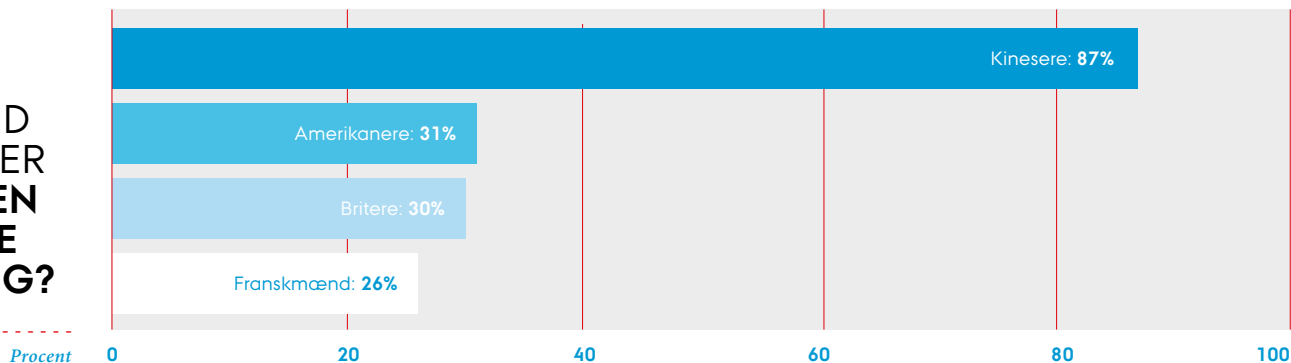
Niels Steensens Gymnasium er et eksempel på en uddannelsesinstitution, der ser muligheder i Asiens voksende verdensposition. Det optimistiske syn på fremtiden er imidlertid sjældent i den danske uddannelsesverden, der i stigende grad ser på nye vækstøkonomier som Kinas og Indiens med uro og frygt. I begyndelsen af det nye årtusinde var vi især bange for at miste fabriksarbejde til Kina. Ti år inde i det nye årtusinde er det imidlertid gået op for os, at Kina er meget mere end en fabrik, og vi er blevet bange for, om det

danske uddannelsessystem kan være med i den globale konkurrence. Hvis kineserne bliver dygtigere og mere innovative end os, hvad skal vi så leve af?

”Frygten handler om, at vi engang havde verdens bedste uddannelsessystem. Nu ser vi middelmådige ud, og vi bliver bange for at sakke bagud og ikke komme med i verdensligaen,” siger Dorthe Staunæs, lektor på DPU, Aarhus Universitet. Hun forsker blandt andet i ledelse af affektivitet og er, sammen med blandt andre Justine Pors fra Copenhagen Business School (CBS), i gang med at undersøge, hvordan følelser som skam og frygt styrer uddannelse i Danmark. De følelser træder særligt tydeligt frem, når Danmark klarer sig dårligt i internationale undersøgelser på uddannelsesområdet, for eksempel i PISA (*Programme for International Student Assessment*) og TALIS (*Teaching and Learning International Survey*).

Internationale undersøgelser med *ranking* udstyrer tilsyneladende ikke blot politiske beslutningstagere med faktuel viden, men også med følelser som skam og frygt – eller stolthed og glæde, hvis landet ligger i toppen af ranglisten. De kan ligefrem føre til et chok, som det for eksempel skete med det famøse ”Togo-chok” i 1994, da den første internationale læseundersøgelse afslørede, at danske

## MENER DU, AT DIT LAND BEVÆGER SIG I DEN RIGTIGE RETNING?



Kilde: Pew Research Centre

3.-klasses-elever skrabede bunden og læste på niveau med bl.a. Trinidad-Tobago.

### Flov på nationens vegne

Når Danmark klarer sig dårligt, er det pinligt. Da undervisningsminister Tina Nedergaard så Berlingske Tidendes webdokumentar 'Alt for mange nuller', der viste nogle handelsskoleelever, som regnede som elever i 3. eller 4. klasse, udtalte hun: "Jeg er flov på nationens vegne og bliver bekræftet i, at vores reform er vigtig."

Ifølge Dorthe Staunæs vidner udtalelsen om, at følelser spiller en central rolle i uddannelsespolitik. "Tina Nedergaards udtalelse siger noget om den tilstand, hun og en del andre kommer i, denne skamfulde følelse over ikke at være god nok – og en frygt for, hvad der skal ske. Frygten for især Asien afstedkomme hurtige handlinger, behov for kontrol og ideen om, at hvis vi kopierer de andre, kan vi nok komme med i den globale konkurrence," siger Dorthe Staunæs.

"Kigger man på retorikken, er det ord som skam, skuffelse og frygt, der styrer debatten om folkeskolen i dag. Følelserne kobles hele tiden til nationen, så man skal skamme sig på nationens vegne, er skuffet over Danmarks dårlige placering eller frygter den østasiatiske tiger," siger Dorthe Staunæs.

Forholdet til Østasien og Kina er dobbelt. Vi taler om den asiatiske tiger. Den bliver man helt banalt spist af, og det er også det, vi frygter: at Kinas vækst skal blive vores endeligt. Samtidig repræsenterer Kina og resten af Østasien også fremtiden og en markedsmulighed for Danmark. forklarer Dorthe Staunæs.

"Lige nu retter vi håbet mod Asien. Det er også derfor, gymnasier satser på kinesisk. Vi kunne også have satset på at lære arabisk. De arabiske lande er et vigtigt marked for Danmark, og vi har mange arabisktalende i danske skoler, men håbet om fremtiden sættes ensidigt til Østasien."

### En svag opvågningskvalme

Spørgsmålet er imidlertid, om frygten for "den asiatiske tiger" er velbegrundet. Selv om rektor Dorthe Enger ser optimistisk på mulighederne i, at Danmark samarbejder med Kina, blev hun også ramt af en slags frygt på Danmarks vegne, da hun sammen med 30 rektorer drog på studietur til Kina i 2010. Netop hjemvendt fra riget i midten beskrev Dorthe Enger sit møde med det kinesiske undervisningssystem som "en svag opvågningskvalme."

"Jeg fik godt og grundigt punkteret myten om, at Kina er Vestens fabrik. Det er myten om, at kineserne ikke lærer at tænke selv, men kun at gentage, hvad andre gør. Den undervisning, vi så, kunne meget mere. Den lagde op til selvstændig tænkning. I undervisningen kunne vi se, at de ypperste hjælpemidler bliver brugt. Innovation og nytænkning er med. De kinesiske elever lærer både at arbejde i projektarbejde og at tænke selvstændigt og tage ansvar for egen læring."

I Vesten har det ellers længe lydt, at vi skal leve af innovation og kreativitet – og så kan kineserne producere vores sko og alle vores dimser. Men nu viser det sig måske, at kinesiske elever er mere innovative og kreative end de danske. Når studieturen gav Dorthe Enger en "opvågningskvalme", er det, fordi de danske unge – og det danske uddannelsessystem i det hele taget – endnu ikke har indset, at de er i global konkurrence med højt kvalificerede og motiverede mennesker.

Det er dog ikke kun knofedt, der er med til at gøre de kinesiske elever til nogle, de danske elever skal holde øje med. En central forskel handler om, hvad der driver kineserne. Her oplever Dorthe Enger kinesiske unge som begejstrede og optimistiske, og det står i kontrast til danske unge. "De kinesiske elever er ikke så desillusionerede og nogle gange opgivende som mange danske unge," siger Dorthe Enger. "Kinesiske elever er ægte stolte over det, deres land præsterer. Det virkede ikke på mig, som

om det var støvletrampende patriotisme eller en patriotisme, der gik på, at 'nu er det nogle andre, der skal ned med nakken' – men en stolthed over, at Kina klarer sig så godt nu."

### Håb vs. skam

Man siger, at håbet er lysegrønt, men i det 21. århundrede er håbet rødt som riget i midten. I hvert fald vinder optimismen indpas i Asien med Kina som bannerfører. Hvis man sammenligner forskellige befolkningers tro på fremtiden, er det tydeligt, at kineserne er langt mere optimistiske end vesterlændingene. Ifølge Pew Research Centre mener 87 procent af kineserne, at deres land bevæger sig i den rigtige retning. For amerikanerne gælder det blot 31 procent, blandt briterne er det 30 procent, og det er kun hver fjerde franskmænd, der synes, Frankrig er på rette vej.

Når krisen melder sig, kommer uddannelsessystemet prompte i vælten. Lektor Dorthe Staunæs fortæller, at en af de måder, man fra politisk hold forsøger at skabe forandringer i skolesystemet på, er gennem skam. Det kan for eksempel ske igennem den omdiskuterede offentliggørelse af testresultater. Men er det vejen frem? Det kommer an på, om man spørger i Øst eller Vest.

Konsulentvirksomheden McKinsey offentliggjorde i december 2010 en omfattende analyse af verdens bedste skolesystemer, 'How the world's most improved school systems keep getting better'. Et nedslag handler netop om, hvordan de forskellige skolesystemer bruger testresultater. En amerikansk skoleleder forklarer: "Der er ikke noget i vejen med at offentliggøre resultater, men der er noget i vejen med ikke at forsøge at forstå årsagerne, når resultaterne er dårlige... Hvis en lærer producerer klasser, der klarer sig dårligere end gennemsnittet, så træder vi til og hjælper vedkommende. Hvis det ikke hjælper, hører den lærer ikke til her."

I Asien hersker der en helt anden tilgang til at udstille dårlige resultater. Som en asiatisk

skoleleder fortæller: “Vi har aldrig sat bestemte mål... Der kan aldrig komme noget godt ud af at offentliggøre en skoles resultater, hverken for eleverne eller for de undervisere, man udstiller på den måde.”

De asiatiske ledes budskab i McKinsey-undersøgelsen er, at de mener, ‘naming and shaming’ både skader undviserne og læringen. ”Offentliggørelse af resultater virker demotiverende for personalet og lammer dem... De holder helt enkelt op med at lytte og prøve nye ting. I stedet beskytter de sig selv ved at finde ud af, hvordan de kan træne deres elever til at klare sig godt til prøverne,” siger en asiatisk skoleleder i undersøgelsen.

Danmark læner sig her snarere op ad USA end Asien, selv om det er de asiatiske skoleelevers resultater, vi gerne vil have, danske elever skal opnå.

”Hvis vi i Danmark offentliggør testresultater, bærer vi ved til det bål at bruge skammen som styringsmekanisme. I en verden, som vi nu er i gang med at sammenligne os med, nemlig Asien, tøver man med at bruge skammen som styringsmekanisme. ”Tab ansigt og bliv bedre”-strategien opfattes som alt for voldsom,” siger Dorthe Staunæs.

### Skam fører ikke til noget

Når nu de asiatiske lande ikke bruger skam som styringsredskab, hvilke følelser bruger de så? Er positive følelser som håb og stolthed hemmeligheden bag, at flere asiatiske lande klarer sig godt i internationale undersøgelser? Asterisk har talt med professor Lee Sing Kong, direktøren for National Institute of Education i det land, som mange mener, har verdens bedste uddannelsessystem: Singapore.

Når Kina udvikler sig til en moderne konkurrencedygtig nation, sker det i høj grad med inspiration fra Singapore, som på få årtier har formået at rejse sig til en stærk økonomi med en veluddannet arbejdsstyrke. Ifølge World Economic Forums ‘Global Competitiveness Report 2009-10’ er Singapores konkurrenceevne understøttet af et stærkt fokus på uddannelse, og kvaliteten af uddannelse anses for at være blandt verdens bedste.

Professor Lee Sing Kong fraråder på det kraftigste at skamme sig, hvis et land opnår dårlige resultater i internationale målinger.

”Intet system bør hænges ud for sine gode eller dårlige resultater. Et system bør aldrig føle skam. Et system bør være ydmygt og acceptere, at vi tager fejl eller har svagheder og være parat til at gøre noget ved de ting, der kan forbedres. Kun på den måde kan vi opnå og fastholde en kultur, som fremmer udvikling og forbedring. Hvis vi først begynder at skamme os over vores resultater,

## ”HELLERE KINESISK END SPANSK”

Kinesisk vinder frem på stadig flere danske skoler og gymnasier. Asterisk har talt med elever i 7.D på Niels Steensens Gymnasium i København, hvor eleverne i grundskolen har kinesisk.

Kina: 



### Hvad vil du bruge kinesisk til?

**Aysha:** Jeg vil gerne rejse til Kina – på ferie.

**Simone:** Det vil jeg også.

**Melissa:** Det er det, der er problemet. Vi ved ikke, hvad vi skal bruge det til. Men kinesisk er obligatorisk. Vi skal have det.



### Hvad nu hvis det var frivilligt, og du kunne vælge et andet fremmedsprog, ville du så vælge fx spansk i stedet for kinesisk?

**Melissa:** Nej! Så hellere kinesisk end spansk. Hvad skal vi med spansk? (Melissa har undervisning i engelsk, fransk og kinesisk, red.)

**Mads:** Jeg ville nok vælge kinesisk. Det er sjovt, at det er så anderledes.



### Hvad siger dine forældre til, at du har kinesisk i skolen?

**Aysha:** Min mor siger, at man snart kommer til at tale meget kinesisk – i fremtiden.

**Simone:** Mine forældre synes også, det er godt. Men vores forældre kan ikke hjælpe os med kinesisk. Vi må hjælpe hinanden i klassen.

**Mads:** Mine forældre siger, at kinesisk er fremtidens engelsk.



### Hvad er sjovest ved at have kinesisk?

**Stephanie:** Det er sejt at sige, at man lærer kinesisk.

**Aysha:** Det er, at vi i klassen skal på kinesisk restaurant og bestille maden på kinesisk og smage maden.

tager vi modet fra alle involverede og knækker forbedringskulturen,” siger Lee Sing Kong.

### Kina er et stærkt incitament

Uddannelsessystemet i Singapore er i Danmark kendt som ‘miraklet i Singapore’. Professor Lee Sing Kong forklarer, hvorfor det er et mirakel:

”Det er et mirakel i den forstand, at vi har nået så meget på så kort tid gennem hårdt arbejde og beslutsomhed. Husk på, Singapore blev først selvstændigt i 1965. Den økonomiske udvikling, Singapore har gennemgået, er opnået gennem investering i uddannelse; vi har skabt en arbejdsstyrke, som kan bidrage positivt til den økonomiske udvikling. Det er det, der er miraklet. Erkendelsen af, at uddannelse og økonomisk udvikling hænger nøje sammen, er en fundamental del af uddannelsessystemet i Singapore,” siger Lee Sing Kong og tilføjer:

”Nøglebegrebet i processen har været hårdt arbejde. Hårdt arbejde for lærerne, for skolelederne og for politikerne – men ikke

mindst hårdt arbejde for de studerende og deres forældre. Jeg tror ikke, at der findes nogen smutvej.”

Når Kina klarer sig stadigt bedre, mener professor Lee Sing Kong, at der kun er en mulighed: at drømme om at blive endnu bedre og arbejde endnu hårdere. Frygt og skam dur ikke her.

”Hvis Kina klarer sig godt i de internationale målinger, så må det bare anspre os til at arbejde endnu hårdere for at fastslå, hvor vi kan forbedre os, og så at gøre noget ved det. Kinas succes er en god målestok og et stærkt incitament for os,” siger Lee Sing Kong.

”Singapores studerende er kendetegnet ved, at de altid forsøger at blive bedre. De kan sagtens være stolte af alt det, de har opnået, men det får dem ikke til at sænke tempoet.”

Lektor Dorthe Staunæs fortæller, at netop National Institute of Education i Singapore, som professor Lee Sing Kong er direktør for, bruger stoltheden til at stræbe endnu højere. Det fremgår for eksempel i rapporten *Transforming Teaching, Inspiring Learning*,

hvor ministeren for uddannelse, Dr. Ng Eng Hen, skriver, at selv om Singapores elever klarer sig godt i matematik og læsning, bliver de nødt til at kunne mere end det.

”Singapores følelse af, at ’vi klarer os godt, og det er vi stolte af’, bruges til at eksperimentere og trække i nye pædagogiske retninger. Når Singapores elever klarer sig godt i matematik og læsning peger National Institute of Education på, hvordan det i fremtiden handler om at udvikle selvrefleksive og selvledende elever. Det har danske skoler en lang tradition for. Stolthed, tillid og håb er følelser, der stemmer Singapores officielle uddannelsesdebat. Store dele af den danske uddannelsesdebat er stemt af frygt, skam og skuffelse, og det giver et helt andet handlerepertoire,” siger Dorthe Staunæs.

### Fra frygt til håb

Hvis Danmark fremover skal have noget af leve af, tyder det på, at uddannelsesdebatten og -politikken må genfinde håbet og troen på, at vi kan blive bedre og dygtigere. Men som Lee Sing Kong siger, kræver det hårdt arbejde at blive en succes, og det er de danske unge – og deres forældre, lærere, skoleledere og politikere – måske endnu ikke gearret til. I takt med at danske unge bliver overhalet på vidensfronten af kinesere, indere, brasilianere og mange flere, kan man kun håbe, at det danske uddannelsessystem skruer op for ambitionsniveauet. Her mener rektor Dorthe Enger, at vi kan blive meget bedre til at uddanne unge:

“Hvis vi forestiller os, at vi tager en rejse 15 år frem, vil vi så ærligt sige, at vi har gjort det godt? Det tror jeg ikke. Vi har ikke været særligt fornuftige i den måde, vi har valgt at stimulere de unge på. Det er godt, at vi er ved at vågne op,” siger Dorthe Enger.

Ifølge Dorthe Enger er der meget at hente i den danske uddannelsesmodel, men også i den fortid, som vi radikalt brød med i 1960’erne. “Vi skal ikke stræbe efter at blive som kineserne. Vi skal bruge kineserne som en reminder om, at vi også havde nogle af kinesernes forudsætninger for succes i vores egen kultur engang, som for eksempel viden om, at det kræver arbejde at opnå resultater, at voksne kan være rollemodeller, og den lille sult, der hviler på, at hverken uddannelse eller levebrød er en selvfølge.”

Den franske politolog Dominique Moïsi peger på noget af det samme, når han giver sit bud på, hvordan Europa kan få succes, nemlig at vi skal kigge i vores bagage (se interview med Moïsi s. 12). ”Vi må genfinde årsagen til vores tidligere fremskridt, og det er ideer og idealer,” siger Dominique Moïsi.

Måske er frygten for Kina vores eneste håb? ■

En kinesisk pige afprøver Apples iPad ved lanceringen af iPad i Beijing i 2010.



“I undervisningen kunne vi se, at de ypperste hjælpemidler bliver brugt. **Innovation og nytænkning** er med. De kinesiske elever lærer både at arbejde i projektarbejde og at tænke selvstændigt og *tage ansvar for egen læring.*”

Rektor **Dorthe Enger**

#### LÆS MERE:

**The Economist:** 'The redistribution of hope', 16. december 2010.

**Dominique Moïsi:** The Geopolitics of Emotion. The Bodley Head 2009.

#### SE MERE:

Asterisk TV har besøgt Niels Steensens Gymnasium og talt med professor **Niels Egelund** fra DPU om det danske versus det kinesiske uddannelsessystem. Se web-tv-udsendelsen på [www.dpu.dk/tv](http://www.dpu.dk/tv)